

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: ФИЛОСОФСКИ

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	П	0	2	0	1	1	3

Бакалавърска програма (код и наименование)

Ф	Ф	П	3	1	0	1	2	2

Бакалавърска програма „Психология“

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

3	0	0	8

Когнитивна психология 1 част

Преподавател: гл. ас. д-р Николай Рачев

Асистент: х. ас. Екатерина Пейчева

Учебна заетост	Форма	Хорариум
Аудиторна заетост	Лекции	30
	Семинарни упражнения	30
	Практически упражнения (хоспитиране)	
Обща аудиторна заетост		60
	Доклад/Презентация	15
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	40
	Реферат	50
Обща извънаудиторна заетост		105
ОБЩА ЗАЕТОСТ		165
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3.5
ОБЩО ЕКСТ		5.5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Участие на упражнения и домашни работи	20
2.	Междинен тест	10

3.	Реферат	20
4.	Финален тест	50

Анотация на учебната дисциплина:

Началото на курса е посветено на възникването на когнитивната психология през 60-те г. на XX в. По-нататък се разглеждат връзката с невронауката и проблемът за съзнанието. Темите за усещане и възприятие поставят въпроса как хората приемат и интерпретират информацията, постъпваща от външната среда. Следва обзор на паметовите структури и процеси, участващи в кодирането, съхранението и извличането на информацията. Накрая се разглеждат умствените репрезентации и тяхната организация в дълговременната памет.

Предварителни изисквания:

Знания по увод в психологията, физиологична психология, история на психологията, експериментална психология.

Очаквани резултати:

След завършване на курса, студентите се очаква да:

- познават историческия контекст на възникване на когнитивната психология;
- усвоят езика на преработката на информация;
- познават основни психологически теории и изследвания, свързани с разглежданите когнитивни процеси;
- развият умения за самостоятелно търсене на източници;
- развият умения за писане на психологически литературен преглед.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорариум
1.	Реферат по когнитивна психология Литературният преглед като основен тип психологически текст. Рефератът като текст – съдържателен и аналитичен аспект. Структура на реферата. Рефератът като процес: избор на тема, търсене на източници, план на реферата, окончателен текст, публично представяне.	4+4
2.	Въведение в когнитивната психология Философски основи и психологически предтечи на когнитивната психология. Исторически контекст на възникване на когнитивната психология. Основни метафори. Основни изследователски методи. Ключови въпроси и области.	2+2
3.	Когнитивна невронаука От неврона към мозъка: организация на нервната система. Методи за изследване на човешкия мозък. Мозък и когнитивни	2+2

	процеси. Мозъчна кора и локализация на функцията.	
4.	Съзнание Повсеместност и адаптивен смисъл на несъзнаваната преработка. Дисоциация между съзнателни обяснения и реални причини за поведението: примери от социалната психология и когнитивната невронаука. Автоматичност на всекидневния живот и криза на репликациите. В защита на осъзнаването от първо лице: преценка на интроспекцията. Преживяване срещу механизъм. Предимства на съзнателната преработка.	2+2
5.	Състояния на съзнанието Многопластовост на съзнанието. Естествени състояния на съзнанието: будност, фантазии и блянове, сън. Фази на съня. Функции на съня. Сънища и теории за сънищата. Променени състояния на съзнанието: хипноза, медитация, психоактивни вещества.	2+2
6.	Внимание Внимание и съзнание. Контролирани и автоматични процеси. Грешки, свързани с автоматизираните процеси. Функции на вниманието. Бдителност и търсене. Селективно внимание: филтърни теории и теории за ресурса на вниманието. Разделено внимание. Слепота за промените.	2+2
7.	Усещания Усещане и възприятие. Сензорна физиология: устройство на зрителния и на слуховия анализатори. Психофизика. Теория за откриване на сигнала. Сетивни явления: сетивна адаптация и привикване, сенсибилизация, сензорна депривация, синестезия. Интеграция на усещания от различни модалности.	2+2
8.	Възприятие Връзка между обективна реалност и възприятие. Перцептивен континуум. Възприятие и знание. Перцептивна константност. Принципи на перцептивна организация. Подходи към възприятието от долу нагоре и от горе надолу. Основни свойства на възприятието. Директно възприятие и конструктивизъм. Перцептивни илюзии. Възприятие и усилие. Възприятие и култура.	2+2
9.	Когнитивни модели на паметта Трикомпонентен модел на паметта. Сетивна памет: експерименти на Спърлинг. Капацитет на кратковременната памет: магическото число 4 ± 1 . Модел на нивата на преработка. Работната памет: модели на Алън Бадъли и Нелсън Кауън.	2+2
10.	Паметови процеси Методи и задачи за изследване на паметта. Кодирание на информацията от кратковременната в дълговременната памет. Пренос на информацията от кратковременната в дълговременната памет: повторение, организация и консолидация на информацията. Мнемоники. Извличане на	2+2

	информацията от паметта. Процеси на забравяне: теория за разпада и теория за интерференцията.	
11.	Конструктивна памет Седемте греха на паметта. Грехове на пропускане: преходност, разсеяност, блокиране. Грехове на извършване: погрешно приписване, внушаемост, тенденциозност. Паметови илюзии.	2+2
12.	Паметови системи Таксономия на паметовите системи. Декларативна и недеklarативна памет. Семантична и епизодична памет. Имплицитна памет. Автобиографична памет: методи на изследване. Детска амнезия, скок в спомените, забравяне. Системата на памет за Аза. Неволени автобиографични спомени. Функции на автобиографичната памет.	2+2
13.	Умствено представяне на знанието Видове умствени кодове: образи, пропозиции и умствени модели. Манипулиране на образите в ума: ротация, скалиране и сканиране. Дебатът за умствените образи. Представяне на пространството в ума: когнитивни карти.	2+2
14.	Организация на знанието в ума Организация на декларативното знание. Репрезентиране на процедурното знание. Интеgrативни модели на репрезентиране на декларативно и недеklarативно знание. Модел на паралелна разпределена преработка. Обобщеност или специфичност на знанието.	2+2

Конспект за изпит

№	Въпрос
1.	Въведение в когнитивната психология
2.	Когнитивна невронаука
3.	Съзнание
4.	Състояния на съзнанието
5.	Внимание
6.	Усещания
7.	Възприятие
8.	Когнитивни модели на паметта
9.	Паметови процеси
10.	Конструктивна памет
11.	Паметови системи
12.	Умствено представяне на знанието
13.	Организация на знанието в ума

Библиография

Основна:

- Стърнбърг, Р. (2012). Когнитивна психология (5то изд.). Изток-Запад.
- Anderson, J. R. (2015). *Cognitive psychology and its implications* (8th ed.). Worth Publishers.
- Robinson-Riegler, G., & Robinson-Riegler, B. (2008). *Cognitive psychology: Applying the science of the mind* (2nd ed.). Pearson Allyn & Bacon.

Допълнителна:

- Сиймън, Д., и Кеңрик, Д. (2002). Психология. Нов Български Университет.
- Baddeley, A. (2003). Working memory: Looking back and looking forward. *Nature Reviews Neuroscience*, 4(10), 829–839. <https://doi.org/10.1038/nrn1201>
- Balota, D. A. (1983). Automatic semantic activation and episodic memory encoding. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*, 22(1), 88–104. [https://doi.org/10.1016/S0022-5371\(83\)80008-5](https://doi.org/10.1016/S0022-5371(83)80008-5)
- Cady, E. T., Harris, R. J., & Knappenberger, J. B. (2008). Using music to cue autobiographical memories of different lifetime periods. *Psychology of Music*, 36(2), 157–177. <https://doi.org/10.1177/0305735607085010>
- Chabris, C. F., & Simons, D. J. (2010). *The invisible gorilla: And other ways our intuitions deceive us*. Harmony.
- Chen, X., Andersen, H., & Barker, P. (1998). Kuhn's theory of scientific revolutions and cognitive psychology. *Philosophical Psychology*, 11(1), 5–28. <https://doi.org/10.1080/09515089808573246>
- Conway, M. A., & Loveday, C. (2015). Remembering, imagining, false memories & personal meanings. *Consciousness and Cognition*, 33, 574–581. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2014.12.002>
- Cowan, N. (1999). An embedded-processes model of working memory. In A. Miyake & P. Shah (Eds.), *Models of working memory: Mechanisms of active maintenance and executive control* (pp. 62–101). Cambridge University Press.
- Cowan, N. (2010). The magical mystery four: How is working memory capacity limited, and why? *Current Directions in Psychological Science*, 19 (1), 51–57. <https://doi.org/10.1177/0963721409359277>
- Cowan, N. (2017). The many faces of working memory and short-term storage. *Psychonomic Bulletin & Review*, 24(4), 1158–1170. <https://doi.org/10.3758/s13423-016-1191-6>
- Cowan, N., & Rachev, N. R. (2018). Merging with the path not taken: Wilhelm Wundt's work as a precursor to the embedded-processes approach to memory, attention, and

- consciousness. *Consciousness and Cognition*, 63, 228–238.
<https://doi.org/10.1016/j.concog.2018.06.001>
- Crisinel, A., & Spence, C. (2010). As bitter as a trombone: Synesthetic correspondences in nonsynesthetes between tastes/flavors and musical notes. *Attention, Perception, & Psychophysics*, 72(7), 1994–2002. <https://doi.org/10.3758/APP.72.7.1994>
- Deutsch, D. (1991). The Tritone Paradox: An influence of language on music perception. *Music Perception*, 8(4), 335–347. <https://doi.org/10.2307/40285517>
- Domhoff, G. W. (2003). *The scientific study of dreams: Neural networks, cognitive development, and content analysis*. American Psychological Association.
- Doyen, S., Klein, O., Pichon, C. L., & Cleeremans, A. (2012). Behavioral priming: It's all in the mind, but whose mind? *PLoS ONE*, 7(1), e29081.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0029081>
- Durgin, F. H., Hajnal, A., Li, Z., Tonge, N., & Stigliani, A. (2010). Palm boards are not action measures: An alternative to the two-systems theory of geographical slant perception. *Acta Psychologica*, 134(2), 182–197.
<https://doi.org/10.1016/j.actpsy.2010.01.009>
- Engle, R. W., & Kane, M. J. (2003). Executive attention, working memory capacity, and a two-factor theory of cognitive control. In B. H. Ross (Ed.), *Psychology of learning and motivation* (Vol. 44, pp. 145–199). Academic Press.
[https://doi.org/10.1016/S0079-7421\(03\)44005-X](https://doi.org/10.1016/S0079-7421(03)44005-X)
- Ericsson, K. A., & Simon, H. A. (1980). Verbal reports as data. *Psychological Review*, 87(3), 215–251. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.87.3.215>
- Evans, K. K., & Treisman, A. (2010). Natural cross-modal mappings between visual and auditory features. *Journal of Vision*, 10(1), 6–6. <https://doi.org/10.1167/10.1.6>
- Frenda, S. J., Knowles, E. D., Saletan, W., & Loftus, E. F. (2013). False memories of fabricated political events. *Journal of Experimental Social Psychology*, 49(2), 280–286. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2012.10.013>
- Herz, R. S., & Schooler, J. W. (2002). A naturalistic study of autobiographical memories evoked by olfactory and visual cues: Testing the Proustian hypothesis. *The American Journal of Psychology*, 115(1), 21–32. <https://doi.org/10.2307/1423672>
- Jack, A. I. (2013). Introspection: The tipping point. *Consciousness and Cognition*, 22(2), 670–671. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2013.03.005>
- Johansson, P., Hall, L., Sikström, S., & Olsson, A. (2005). Failure to detect mismatches between intention and outcome in a simple decision task. *Science*, 310(5745), 116–119. <https://doi.org/10.1126/science.1111709>
- Kendler, H. H. (1998). Cognitive psychology, In R. P. Honeck (Ed.), *Introductory readings for cognitive psychology* (pp.6–14). Duskin/ McGraw-Hill. (Original published in 1987.)

- Kosslyn, S. M. (1995). Mental imagery. In S. M. Kosslyn & D. N. Osherson (Eds.), *An invitation to cognitive science* (pp. 267–296). MIT Press.
- Levin, D. T., Momen, N., IV, S. B. D., & Simons, D. J. (2000). Change blindness blindness: The metacognitive error of overestimating change-detection ability. *Visual Cognition*, 7(1–3), 397–412. <https://doi.org/10.1080/135062800394865>
- Lindsay, D. S., Hagen, L., Read, J. D., Wade, K. A., & Garry, M. (2004). True photographs and false memories. *Psychological Science*, 15(3), 149–154. <https://doi.org/10.1111/j.0956-7976.2004.01503002.x>
- Loftus, E. F. (1992). When a lie becomes memory's truth: Memory distortion after exposure to misinformation. *Current Directions in Psychological Science*, 1(4), 121–123. <https://doi.org/10.1111/1467-8721.ep10769035>
- Marsh, R. L., Landau, J. D., & Hicks, J. L. (1997). Contributions of inadequate source monitoring to unconscious plagiarism during idea generation. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition*, 23(4), 886–897. <https://doi.org/10.1037/0278-7393.23.4.886>
- Mazzoni, G. A. L., Lombardo, P., Malvagia, S., & Loftus, E. F. (1999). Dream interpretation and false beliefs. *Professional Psychology: Research and Practice*, 30(1), 45–50. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.30.1.45>
- McMillan, R., Kaufman, S. B., & Singer, J. L. (2013). Ode to positive constructive daydreaming. *Frontiers in Psychology*, 4. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2013.00626>
- Nisbett, R. E., & Wilson, T. D. (1977). Telling more than we can know: Verbal reports on mental processes. *Psychological Review*, 84(3), 231–259. <https://doi.org/10.1037/0033-295X.84.3.231>
- O'Donnell, M., Nelson, L. D., Ackermann, E., Aczel, B., Akhtar, A., Aldrovandi, S., Alsharif, N., Andringa, R., Aveyard, M., & Babincak, P. (2018). Registered replication report: Dijksterhuis and van Knippenberg (1998). *Perspectives on Psychological Science*, 13(2), 268–294. <https://doi.org/10.1177/1745691618755704>
- Pennycook, G. (2018). Why reason matters: An introduction. In G. Pennycook (Ed.), *The new reflectionism in cognitive psychology* (pp. 7–15). Routledge.
- Petitmengin, C., Remillieux, A., Cahour, B., & Carter-Thomas, S. (2013). A gap in Nisbett and Wilson's findings? A first-person access to our cognitive processes. *Consciousness and Cognition*, 22(2), 654–669. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2013.02.004>
- Pezdek, K., & Lam, S. (2007). What research paradigms have cognitive psychologists used to study “False memory,” and what are the implications of these choices? *Consciousness and Cognition*, 16(1), 2–17. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2005.06.006>
- Pinto, Y., Neville, D. A., Otten, M., Corballis, P. M., Lamme, V. A. F., de Haan, E. H. F., Foschi, N., & Fabri, M. (2017). Split brain: Divided perception but undivided consciousness. *Brain*, 140(5), 1231–1237. <https://doi.org/10.1093/brain/aww358>

- Proffitt, D. R. (2006). Embodied perception and the economy of action. *Perspectives on Psychological Science*, 1(2), 110–122. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6916.2006.00008.x>
- Proffitt, D. R., Creem, S. H., & Zosh, W. D. (2001). Seeing mountains in mole hills: Geographical-slant perception. *Psychological Science*, 12(5), 418–423. <https://doi.org/10.1111/1467-9280.00377>
- Rhodes, S., Jaroslawska, A. J., Doherty, J. M., Belletier, C., Naveh-Benjamin, M., Cowan, N., Camos, V., Barrouillet, P., & Logie, R. H. (2019). Storage and processing in working memory: Assessing dual-task performance and task prioritization across the adult lifespan. *Journal of Experimental Psychology: General*, 148(7), 1204–1227. <https://doi.org/10.1037/xge0000539>
- Roediger III, H. L. (1996). Memory illusions. *Journal of Memory and Language*, 35(2), 76–100. <https://doi.org/10.1006/jmla.1996.0005>
- Roediger III, H. L. (2004). What happened to behaviorism. *APS Observer*, 17(3). <https://www.psychologicalscience.org/observer/what-happened-to-behaviorism>
- Saldaña, H. M., & Rosenblum, L. D. (1993). Visual influences on auditory pluck and bow judgments. *Perception & Psychophysics*, 54(3), 406–416. <https://doi.org/10.3758/BF03205276>
- Schacter, D. L. (1999). The seven sins of memory: Insights from psychology and cognitive neuroscience. *American Psychologist*, 54(3), 182–203. <https://doi.org/10.1037//0003-066X.54.3.182>
- Tversky, B. (2003). Structures of mental spaces: How people think about space. *Environment and Behavior*, 35(1), 66–80. <https://doi.org/10.1177/0013916502238865>
- Wade, K. A., Sharman, S. J., Garry, M., Memon, A., Mazzoni, G., Merckelbach, H., & Loftus, E. F. (2007). False claims about false memory research. *Consciousness and Cognition*, 16(1), 18–28. <https://doi.org/10.1016/j.concog.2006.07.001>
- Wilson, T. D., & Schooler, J. W. (1991). Thinking too much: Introspection can reduce the quality of preferences and decisions. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(2), 181–192. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.60.2.181>

Дата:
21.12.2020

Съставил
гл. ас. д-р Николай Рачев